

Tänane on KAJA 10. number!
EMÜ soovib oma infolehele pikka iga!

Naisorganisatsioonide koostööst

Olen käesoleval ajal tegev mitmetes naisorganisatsioonides: Eesti Maanaiste Ühendus (EMÜ), Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon (EENA), Eesti Saarte Kogu Naiskogu, Riigikogu Naiste Ühendus, Keskerakonna Naiskogu KENA. Paljuvõitu, kuid ühestki ei ole raatsinud loobuda. Need organisatsioonid täiendavad üksteist ja nende kaudu on mul Riigikogu liikmena otsene side nn rohujuure tasandil kohalike inimestega, kes tegutsevad koos omaalgatuslikus korras oma elujärge ja kohalikku arengut edendades. Naisorganisatsioonid teadvustavad oma tegevuspiirkonna probleeme, püüavad neile lahendusi leida ja vajadusel tõstatavad neid Valitsuse ja Riigikogu ees. Naisorganisatsioonid on üheks kanaliks, mille kaudu inimestel on võimalik teavet saada ja oma arvamust avaldada. Need arvamused on olulised poliitiliste otsustuste langetajatele. Partnerlus ja mõtestatud koostöö avaliku võimu ja mittetulundussektori vahel ühiste eesmärkide saavutamiseks ja ülesannete lahendamiseks loob ühiskonnale täiendavat väärtust. Need mõtted on kajastatud Eesti kodanikeühiskonna arengu kontseptsioonis, milline peab varsti Riigikogu menetlusse jõudma.

Oma alalises elukohas Saaremaal olen tegev kahes naisorganisatsioonis: EMÜs Saare Naised ja EENA Saaremaa Klubis. Meie maanaiste ühenduse aasta suurim ettevõtmine on Eesti saarte maanaiste kokkutulek. Igal aastal on korraldajad erinevate saarte naised. Kokkutulekud on olnud 1996. ja 1997. aastal Saaremaal, 1998. aastal Muhus, 1999. aastal Hiiumaal, 2000. aastal Vormsil ja 2001. aastal Kihnus. Sellel aastal on korraldajateks Prangli naised. Kokkutulekutel on arutuse all olnud väga mitmesugused saarte elu probleemid, millele naised on koos lahendusi otsinud. Üritus on populaarne, möödunud aastal kogunes Kihnu saarele 125 naist erinevatelt saartelt. Peale probleemide arutelu on lihtsalt tore omavahel kokku saada ja mõtteid vahetada, see annab elulusti ja aitab selgusele jõuda, mida naised tahavad säilitada ja muuta endas ja enda ümber,

et jääda või tagasi tulla kodusaarele. Erinevatel saartel kokkutuleku korraldamine on andnud võimaluse tutvuda ka vastava saare rahvakunstiga, olgu see siis laul, tants või käsitöö, kuna alati on päevakorras ka käsitöönäitused ja kontsert. Et saarte naiste ühistegevust aasta jooksul elus hoida, ei piisa aastas korra kokkusaamisest. Pideva tegutsemise tagamise huvides on loodud naiskogu Eesti Saarte Kogu juurde, mis koosneb erinevate saarte naiste esindajatest. Märtsi lõpul saame Tallinnas kokku ja kavandame oma tegevust, rahaliselt toetab meid sel aastal kohaliku omavalduse programm.

Peale koostöö teiste saartega on EMÜ Saare Naised teinud muudki huvitavat. Tutvustime projektiga "Saaremaa ökoloogilised matkad", mida juhib Saaremaa tuntud keskkonnakaitsja Elvi Viira. See on väga huvitav projekt ja annab häid mõtteid turismialade arendamiseks loodusturismi valdkonnas. Koos kohaliku tervisekaitsetalitusega arutasime toiduseaduse rakendamise tähtaegu, mis oma lühiduse tõttu teevad muret ka turismialadele. Viimasel koosolekul arutasime "Kodukandi" liikumise põhimõtteid ja otsustasime hakata üheks "Kodukandi" liikumise asutajaks, kuna Saaremaal see liikumine alles asutati. Oleme arutanud võimalikke sõidusoodustusi mandri ja Saare maakonna vahelises praamiliikluses ja edastanud ettepanekud Teede- ja Sideministeeriumile. Viisime läbi ka õppuse Eesti Vabariigi põhiseaduse teemal.

Me ei ole unustanud ka iseennese tervist. Oleme uurinud ja soovitanud kirjandust, et vähem või üldse mitte haigestuda, kasutades loodusravi ja rahvaravi võimalusi, koduloomade ravivõimeid jms. On ju apteeker Kalju Mandre öelnud, et looduseta ei toimu midagi, ka tervenemine mitte. Naiste Ühendus on loodud ka Riigikogus. Seal oleme otsinud lahendusi seadusandluse täiustamiseks naiste olukorra parandamise, soolise võrdõiguslikkuse, naiste koostöövõrgustiku arendamise jms alal. Erakondade naisteühenduste ja Riigikogu Naiste Ühenduse ühisel ettevõtmisel

Täna lehes:

- Naisorganisatsioonide koostööst
- Peretalu – Eesti rahva elujõu kandja
- Kevadeküsitlus
- Maanaised, kes me oleme?
- Kirjad maakondadest
- Liidrite Kool lõpetas
- Loodus on tervise varaait
- Lühiluudised
- Reisikiri Saksamaalt
- Teated

oleme otsustanud korraldada Rahvusraamatukogus 12. oktoobril kohalike omavalitsuste volikogudesse kandideerivate naiste foorumi. Seal loodame päevakorda võtta järgmised teemad: Eesti naine poliitilisel maastikul, elu raamatutes ja reaalsuses, Eesti valijate suhtumine naiskandidaatidesse, samuti korraldada paneelvestluse kohalike volikogude esindajatega ja teha rühmatöö teemal: "Mis tagab valijate usalduse?". Foorumi ettevalmistamisega praegu tegeleme. Hea oleks, kui ka maakondades saaksid valimiskampaania ajal teoks kohaliku omavalitsuse volikogudesse kandideerivate naiste kokkusaamised, sest volikogud vajavad rohkem naisi.

Riigikogu menetluses on praegu "Soolise võrdõiguslikkuse seaduse" eelnõu. See seadus defineerib põhimõtted, keelab soolise diskrimineerimise, pöörates erilist tähelepanu töösuhetele. Seadus kohustab era- ja avaliku sektori töötajaid, riigi- ja kohalike omavalitsuste asutusi, haridus- ja teadusinstituutide edendamata naiste ja meeste võrdõiguslikkust ning on aluseks seaduse täitmist jälgiva soolise võrdõiguslikkuse komisjoni ja vastava nõuandva kogu loomisele. Hiljuti esitleti Riigikogus teist raamatut sarjast "Eesti mees", mille pealkiri on "Mehe ettekujutus võrdõiguslikkusest". Selle raamatu eessõnas on öeldud: "Soolise võrdõiguslikkuse temaatika on valdkond, kus ühe sugupoole kaotus ei ole automaatselt teise võit – lõppkokkuvõttes osutuvad kaotajateks mõlemad. Tegelikult peavad võrdõiguslikkuse eest hoolit kandma mehed ja naised ühiselt." Seega ei saa me naisliikumises mehi ära unustada, sest võrdõiguslikkust ei ole võimalik saavutada eraldi.

Lõpetuseks soovin jõudu ja jaksu nii nais- kui meesliikumisele, sest mõlemad aitavad edasi arendada Eesti kodanikuühiskonda.

Laine Tarvis

PERETALU – Eesti rahva elujõu kandja

Sellise nimega teaduslik-praktiline konverents toimus 8. märtsil Tartus EPÜs. Avasõnad ütles president Arnold Rüütel. Ettekannetes käsitleti mitmesuguseid maaelu probleeme alates omandisuhetest ja lõpetades Euroopa Liiduga. J. Leetsar tuletas meelde, et meie seadustes on juba aastaid ette nähtud talude eelisarendamine, aga ometi pole ükski valitsus selle teostamiseks veel midagi olulist korda saatnud. Pikemalt käsitles talude ja taluliitude probleeme K. Nurm. Konverentsil räägiti veel küll energeetikast, lehmadest, sigadest, kitsedest ja euro-normidest, aga seda, et talupere koosneb ikkagi ühe talupere liikmetest ja neid peresid jääb aasta-aastalt vähemaks, puudutas oma esinemises ainult A. Murutar. Kuna peale lõunat hakkas saal tasapisi tühjenema, siis paljud murest kantud sõnavõttud taluperede pärast jäidki maaelu eest vastutama valitud ja määratud isikutel kuulmata, sealhulgas ka minu esinemine, mille põhiteema oli mure maalaste pärast.

Tiiu Soans

Siinkohal avaldab "Kaja" lühikokkuvõtte EMÜ esinase Tiiu Soansi sõnavõttust sellel konverentsil:

"Täna on korduvalt öeldud, et väiketalludel ei ole tootmistaludena tulevikku. Aga kas me pole siinkohal unustanud inimesed, talupere liikmed? Kuidas võib öelda, et mingil osal inimestel ei ole tulevikku? Talupere, kus on perenaine, peremees ja lapsed, on üks kindel asi, kus pereelu ja majandamine on tihedalt seotud. Isegi siis, kui majandamine piirdubki ainult toimetulekuga, on selles palju positiivset lähtudes eelkõige lastest. Sellises peres ei lükata lapse sündi edasi, ei aeta piskest last hommikul vara üles, et lasteaeda jõuda. Sellise pere lapsed ei lähe kooli tühja kõhuga, sest midagi ikka leitakse söögilauale ja ema ei tõtta varavalges kodust välja tööle. Peale koolitunde ei jää lapsed järelevalveta ja kui tootmine ei ole just üle pea kasvanud, siis ootab kodus peale sooja toidu ka ema, kes jälgib kasvõi seda, et laps istuks õppetükkide taga sirge seljaga. Sellistes peretaludes on võrdusmärk ka töökasvatuse ja vaba aja veetmise vahel. Kuid külades on ka teistlaadi peresid. Pered, kes elavad korterelamutes, kes ei ole suutnud muutunud olukorraga kaasa minna, kes on loobunud väljapääsu otsimisest majanduslikust olukorrast. Nad saavad toimetulekutoetusi, millest kuidagi ära elatakse, aga nad ei püüagi midagi muud, nad ei tee midagi ise, proovivad vaid kuidagimoodi venitada järgmise toetuseni. Selliste perede lapsed harjuvad sellega, neil ei teki tööharjumusi, neil ei teki vastutustunnet. Sageli jätavad nad kooli pooleli, neist saavadki tulevikuta noored, ometi tahavad nad ühiskonna hüvedest osa saada.

Olukorra lahendamaks olemasolevate väikeste ja keskmiste talude toetamine, sest ainult suurtootmise eelisarendamine tekitab maale varsti uue laine tulevikuta inimesi. Talu ei ole ju ainult tootmisüksus, talu on midagi palju enam. Arvan, et peretalu on praegu üks kõige kindlam ja visam meie rahva traditsioon – elulaadi hoidja, kuid ta ei saa püsida riigi toetuseta."

KAJA kevadeküsitlus:

Mida head või ilusat kogesid viimati?

Reet Käär Võrumaalt:

Minu 20-aastane tütar otsustas maale elama jääda ja rajada marjakasvatustalu ja kandideerida valla volikokku ja käia vajalikel koolitustel.

Aivi Külusalu Valgamaalt:

Juba 10. veebruaril oli kuldnohk kohal. Kevad tuleb nii ruttu!

Liia Tähiste Läänemaalt:

Peale raskeid katsumusi on mu tervis jälle korras. Meie turismitalul läheb hästi, külastatavus suurenes isegi talvel.

L. Tähiste

Kersti Sirel Valgamaalt:

Rõõmu naiste silmis, kui olin lõpetanud oma loengu lauakommetest ja etiketist. Tänu sõnad olid siirad ja läksid südamesse.

Lea Saareoks Viljandimaalt:

Kevadeootust. On suur soov ajas ette rutata ja talveridid kaugele ja kauaks peita. On suur soov kevadpühi pidada puhtusest säravas kodus.

L. Saareoks

Aime Kaalma Harjumaalt:

Hea ja tore oli, et läksin näiteringi. Oli nii vahva etüüdi teha. Kahjuks lõppes asi paari korraga, sest meid oli liiga vähe.

A. Kaalma

Küsitles Tiia Soasepp

T. Soasepa fotod

Rootsi Farmerite Föderatsioon

Maanaised, kes me oleme? Kas oleme ülalpeetavad?

Maaettevõtjad ja talunikud, kes on registreeritud FIEna, on enamasti mehed. Nende naistest räägime kui taluperenaistest. Uhkesti kõlab, aga seaduse järgi on taluperenaine ülalpeetav. Tegelikult on taluperenaine võrdväärne äripartner. Rohkemgi veel, sest tavaliselt on naiste õlul ka lehmaliis, marja- ja kõõvilijaaed, söögitegemine, laste kasvatamine, koristamine, pesupese- mine... Pole sugugi haruldane, et kui peremees ja perenaine tulevad mõle- mad välisõudelt, siis mehe tööpäev on läbi, aga naine alustab koduste toimetustega.

Naised kodust välja.

Selle poolteise aasta jooksul, mil on tegutsenud Järva Maanaiste Ühendus, on kogu aur läinud selle peale, et kutsuda naisi kodust välja ja neid aktiveerida. Igas piirkonnas on tublisid naisi, kes ei mõtle ainult endale, vaid hoolivad sellestki, kuidas teistel läheb ja kuidas kogu küla elab. Keegi ei pea tundma end külas üksi. Seepärast, ühenduse liige, kui kodust seltsikoosolekule välja tuled, vaata, kas naabertalu korstnast suitsu tuleb ja võta ka naabrinaine kaasa.

Eneseteadvuse suurendamine.

Tegelikult oleneb küla sotsiaalne ja kultuuriline elukorraldus suures osas naistest: kuidas toetatakse nõrgemaid, milline on küla seltsielu. Suurel osal maanaistest on mingi eriala, nad loevad palju ja on ilmaasjadega kursis ning neil on palju häid mõtteid ja ideid. Naine peab õppima iseendast rohkem lugu pidama, oma väärtust tunnetama, mitte et: "Oh, mis nüüd mina".

Probleemid ja vajadused.

Ilmselt pole keegi oma olukorraga päris rahul. Põhjus tuleb üles leida,

analüüsida ja endale selgeks teha: mida ma saan ise muuta, millest mu jõud üle ei käi, kes suudaksid aidata? Julgesti võib minna küllavanema jutule, talu- liitu, valda. Mulle ei meeldi arvamine, et vallavalitsus jääb inimesele võõraks. Vallavalitsus on just see koht, kust kogu küla abi võib saada. Aga tuleb osata end väljendada ja teada, mida ja milleks ja kuidas?

Naised tahavad omavahel kokku saada. Saavadki. Oma ühenduse kokku- saamistel oleme iga kord teinud ka midagi praktilist või jaganud vajalikku teavet. Oleme teinud jõulupärgi, siidi- ja klaasimaali, maitsevaid toite. Iga kord oleme pakkunud ka midagi hingele, kutsunud esinema isetegevuslasi või kasvõi kosmeetikaesitlejaid. Kinnine, raske ja ühiskonna poolt väärtusta- mata maaelu on paljudes maanaistes tekitanud depressiooni. Maanaised vajavad psühholoogilist nõustamist. Täiesti võõra psühholoogi juurde, kes temast enne midagi ei tea, aga kellel on psühholoogi haridus – sellise juurde naised läheksid.

KOA programm toetas koolitusprojekti.

Projekt sai pealkirjaks "Teadlik ja ettevõtlik maanaine". See koosneb 16 se- minarist, mis toimuvad piirkonniti 4 korda neljas Järvamaa piirkonnas, sest keskele kokku sõita on äärealadelt kallis.

Raamteemad on: naine kohaliku elu edendajana, perekond, kasvatus, terved eluviisid, esinemisõskus, käitumine ja etikett, naine kui ettevõtja. Pärast koolitust võime öelda, et Järvamaa küldes annab tooni teadlik ja ette- võtlik maanaine.

Reet Länkur

Kirjad maakondadest

LÄÄNE-VIRUMAA Tudu naised uurivad feng-shuid

Tudu maanaiste seltsil on käsil feng-shui kursus ehk elamise kunst, mis seob inimest oma ümbrusega. Oleme unu- stanud oma seose loodusega ja vaimse energia taastamise vajaduse. Feng-shui õpetab tähele panema oma lähimat keskkonda – kodu. Tähtsamad ruumid kodus on magamistuba, lastetuba ja köök. Feng-shui õpetab, kuidas kodu si- sustada, et eluruumid meid toetaksid ja meie tervisele positiivselt mõjuksid ja veel palju muudki. Meil on selline elu- korraldus alles üsna alguses. Tegelikult on ka eestlastel oma feng-shui rahvus- likes mustrites kasutatavate märkide ja jooniste näol olemas. Tänapäevaks on aga enamust meist nende tähenduse unustanud ega oska nende maagilist mõ- ju kasutada. Etnograafid võiksid meid aidata.

Helve Ploom

Rägavere vallas Ulvi klubis said veebruari keskel kokku 3 naiseltsi

Põlula-Miila MS Õilme Peeti eestvedamisel kutsus külla Viru- Kabala Naisseltsi "Kena" ja Tudu Maanaiste Seltsi "Loit". Üles seati käsitöönäitus. Tublide käsitöötegijate nimekiri on pikk: Õilme Peeti, Lehte Valter, Helgi Simkin, Viivi Jõgiste, Evi Luik, Annika Mäekivi ja veel paljud teised. Tuntud meistrite kõrval esinesid ka päris noored, sealhulgas Jaanika Rebane. Tema esines näitusel toredate villasest lõngast kootud mängu- asjadega. Helgi Simkin aga oli õpetanud oma kodus rahva- riide võõde kudumise ühele noorele mehele Jüri Strelkovile nii selgeks, et mees võib neid juba müüa. Jüri oli nõus oma oskusi ka naistele näitama ja naised olid noormehe osa- vusest vaimustuses. Meelelahutust pakkusid naised ise: esines naisansambel, sõnakunstnikud Õilme Peeti ja Leela Sihvart ning tantsurühm Agnes Prillopi juhtimisel. Märkimis- väärne on, et Agnes Prillop on 80-aastane! Üheskoos maitsti kooke, salateid ja hoidiseid, mida naised kodust kaasa olid toonud.

Põlula-Miila Maanaiste Selts tegutseb 1995. aastast.

Liivi Uueni

Rägavere valla maanaiste seltside algataja

Rõõmus kohtumine: Helve Ploom
Tudu ja Õilme Peeti (paremal)
Põlula-Miila Maanaiste Seltsist.
Liivi Uueni foto

Kirjad maakondadest

TARTUMAA

Tegime näituse "Kohalik, tervislik toit"

Osa võtsid Valio Laeva Meierei, kõik meie naised oma hoidiste ja puu- ning juurviljadega ja meie – Maarjaheina talu mahepõllunduse väljapanekuga. Kõpsetasin ka leiba ja pakkusin kohupiima. Näitus oli avatud kaks päeva. Seda vaatasid kohalikud elanikud, lasteaia- ja koolilapsed, "Postimehe" aja- kirjanik ning külaarengu grupp Soomest Viitasaarist. Sellepeale kutsuti meid Soome vastukülaskäigule.

Õppisime siidimaali. Tellisime Sebra Galeriist Tiina Vinki õpetama. 8 naist ja 7 last Laevast olid omatehtud tööde üle uhked ja õnnelikud. Värvet ostsime ise ja saime ka õpetajalt. Temalt oli võimalik ka salli- ja lipsukupon- ge saada. Märtsis teeme sama õppuse Tartus.

Tervislik toitumine seoses antroposoofilise meditsiiniga – sellest rääkis maanaiste ühenduse naistele dr Anne Siilbaum. Inimest saab õpetada tervislikult toituma just lapsepõlves, kuid kooliprogrammis on tervislikust toitumisest vähe juttu. Oli nii huvitav teada saada, millal ja mida on kasulik süüa ja kuidas mõjub toit mõtetele, tunnetele, tahtele... Kõigile teadmiseks, et hea rohi südamele on võtta sisse mett, mädarõigast ja küüslauku võrd- setes osades. Kokkulepitud kolme tunni asemel rääkisime kõigest hoopis viis tundi.

Teise päevakorrapunktina arutasime oma organisatsiooni ja selle aren- damise küsimusi.

Ülle Talv

RAPLAMAA

Meil käis külas tuntud astroloog Igor Mang

Rääkisime sellest aastast, astroloogilisest seisust looduses ja selle mõjudest inimese käitumisele. Igaüks meist sai teada oma eeldustest ja võimalustest, mis on temasse juba programmeeritud sõltuvalt sünniajast ja kuu seisust. Peaksime oskama seda rohkem ära kasutada, rohkem endasse uskuda. Noortel võib see teadmine olla kasuks elukutseliseks valikuks.

Reet Aedla

IDA-VIRUMAA

Jaanuaris kogunesime Toila Sanatooriumisse, tegime kokkuvõtteid möödunud edukast projektiaastast ja panime paberile selle aasta tööplaani. Alustasime päeva sanatooriumi suures basseinis veemõnude nautimisega, seejärel käisime saunas. Lõunalauas arutasime, mis oli, mis tuleb. Meie terviseedenduslik projekt "Eesti maanaine – tervisliku eluviisi edendaja maal" võimaldas läbi viia 7 sisukat üritust sihtgrupile maanaised ja ka EMÜ perepäevad. Sel aastal on rahakott palju õhem, aga siiski otsus- tasime kõik kavandatu teoks teha. Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab! Jätkame koolitust peateemaga – kodanikuõpetus. Maanaised soovivad tegeleda kodanikualgatusega, oma sõna sekka öelda, et aidata kaasa kodanikuühiskonna arengule Eestis. Need seminarid toimuvad eelkõige nende valdade keskustes, kus on suuremad tugigrupid – Lügenusel, Mäe- tagusel ja Toilas. Öeldakse, et hea projekti finantseerimine taotlemine on lihtne. Aga missugune on hea projekt? Paljud naised soovivadki teha tutvust projekti kirjutamisega ja juhtimisega.

Suvi on meiegi maanaistele kiire aeg ja siis on organisatsioonis paus. Jätkame sügisel traditsioonilise väljasõiduga mõnda teise Eestimaa regi- ooni. Möödunud aastal külastasime meie esinase Tiinu Soansi turismitalu

Harjumaal ja käisime Sulu talus nõiakaevu uudistamas. 2000. a sügisel oli väljasõit Põlvasse Kagu-Eesti ettevõtlusmessile ja Mokko turismitalu. Loomulikult võtame osa kevadisest EMÜ üldkoosolekust ja maanaiste konverentsist, mis sel aastal on planeeritud pidada Tartus. Isiklikult soovin, et EMÜ maakondlikud ühendused õpiksid rohkem koos- tööd tegema teiste organisatsioonidega.

Ester Gabriel

JÕGEVAMAA

Leivategemise peab selgeks saama

Oleme õppinud ise tegema juustu ja jogurtit, ka vasikalihast peotoite valmistama. Aga kui sain maitsta Toomas Sauli tehtud koduleiba, siis oli selge, et ka leivaküpsetamine tuleb meie naistel uuesti ära õppida. Läksime Saulidele külla. Tundsime Toomast ennagi kui üht tõsist ja konk- reetset meest, nüüd nägime teda hoopis uues valguses. Ta oli väga sõbralik ja tõgas meid naljatades. Leivateo kohta ütles, et sellel on üks hea pluss – ei pea tainakaussi pesema, sest sinna peab ju juuretist jätma.

Meie õppisime selgeks kogu leivategemise: kui palju vett, jahu, köömneid, soola, suhkrut ja kergitusaineid tainasse segada.

Ka tegime singi ja sibulaga leivapirukat.

Maitstes võrratult!

Natuke juuretist ja head meeolu pakiti kõigile kaasa.

Mina määssasin leivategemisega veel terve kuu, ei jätnud enne jonnki, kuni õige leib ahjust välja tuli. Turismitalus küsitakse ju koduleiba järjest rohkem.

Toomas Saul,
suurepärane
leiva-
küpsetaja.
Gerda
Nõmmiku
foto

26. veebruaril oli

Jõgeva Maanaiste Ühenduse kolmas aastakoosolek

, mida austas oma osavõtuga ka Jõgeva Oma- valitsuste Liidu esimees hr Orgulas.

Aastakoosolek otsustas üksmeelselt eelmise aasta töö heaks hinnata. Nentisime, et meie töö "on käima lükatud", juhatus töötab üksmeelselt ja kohusetruult, koolitused ja kokkusaamised toimuvad regulaarselt. Jõgeva MÜ Aastanaiseks valisime oma juhatus liikme, tööka ja kohusetruu Kari- na Kaarepere, kelle töö tulemusena rahastati meie koolitusprojekt "Kui ma tean ja oskan, siis suudan elada säästlikult ja mõõdukalt".

Hr Orgulas oli meie olemasolust ja tegevustest meeldivalt üllatunud ja lubas meid igati toetada.

Jõgeva Maanaiste Ühenduse Aastanaine Karina Kaarepere on 44-aas- tane piimakarjatalu perenaine. Talle meeldib elu maal, seda ei vahetaks ta mitte millegi vastu. Jõdu maaelu raskuste talumiseks, töö rabamiseks ja seltsielu arendamiseks annavad talle 4 last ja kaunis kodu, kus praegu elab juba suguvõsa 4. põlvkond. Karina palub kõiki naisi tervitada luuletaja Ave Alavainu sõnadega:

Eesti naine, olgu noor või vana,
olema peab kindlalt seda meelt,
et ta kannab edasi me keelt,
kombestikku, haprakest kultuuri,
koduhoidu, looduslähedust,
usku, lootust, allesjäänud juuri,
väga lihtsat, ehtsat emadust.

Grupp Jõgeva MÜ naisi
T. Soasepa foto

Tiiu Sarv

Kirjad maakondadest

HARJUMAA

Maapere turvalisus

Nii mõnedki Harjumaa taluperenaised ei julgenud tulla õppepäevale "Maaelanike turvalisus kaasaegses ühiskonnas", sest kartsid kodu üksi jätta – äkki tulevad vargad või röövlid. Aga meie õppisime Harju Taluliidu Nõuandekeskuses just seda, kuidas maakodu turvaliseks teha. Leidsime hea õpetaja Lembit Rosina Balti Äriturvakoolist, kes on töötanud koerajuhist politsekomissarini, aga praegu on ESS (Falck) personaliosakonna peaspetsialist. Saime teada, mis tahtsime kuidas kaitsta oma kodu, oma peret ja iseennast kuritegevuse vastu. Kuulsime, kui tähtsad selleks on kõik ennetustoimingud ja naabrivalve ja väga suur tähelepanu ümbritseva suhtes. Teame nüüd, kuidas käituda, kui võõras on uksele või õuel, mida siis tähele panna, sest sama võõras võib olla nn luuraja – kas oled kerge ja hea suutäis? Saime palju nutikaid ideid ja nõkse varaste ülekavaldamiseks. Õppisime ka enesekaitset ja usume, et oskame ründajale vastu nina anda. Heameelega jagaks nõuandeid teilegi, aga äkki juhtub seda lugu lugema ka mõni kurikael?

Kõigile anti soovitus: kui koju lähete, siis asetage end kurjategija ossa ja leidke, mis teeb tema elu kergeks teie kodus. Kindlasti pidas nii mõnigi vargajõuk samal ajal oma tegevusplaani, aga kas just õppepäeva nime all? Enne "turvameest" vestles meiega psühholoog Ellu Eik perevähivallast. Aeg on selleski suhtes silmad avada.

Laste turvalisus põllumajanduses.

Kevadisel koolivaheajal sõitsime Harjumaa talustega Tuhala külla Järve tallu. Taluperemees Erik tegi lastele ringkäigu talus, osutas varitsevatele ohtudele. Neid oli palju järve ja jõe ääres, traktorite ja haakeristade juures ja viljakuivatis. Onu Erik näitas kreissae kasutamist, taimemürkide hoidmist ja kasutamist, seletas, kuhu ei tohi ronida, kuhu näppu pista, missugune on õige redel, kuidas hoiduda elektrilöögi eest jne. Poisid olid rohkem põnevil, tüdrukuid kõik need kardaanid ja heedrid ja lõikurid ja hoorihmad suurt ei huvitanud, aga rahule jäid nemadki, sest taluperemees Ants samast küllast tegi lastele toreda ekskursiooni mööda karstiala. Kevadise suurvee ajal oli eriti põnev näha, kuidas jõgi kaob äkki maa alla ja teisest kohast jälle üles keeb. Lõunalauas jutustasid Järve talu perenaine ja peremees põnevaid lugusid mõisnike ajast ja sõja ajast, aga ka lugusid talude loomise ajast ja praeguse aja raskustest ja rõõmudest. Midagi ei ilustatud, kedagi ei nunnutatud, see just lastele meeldiski.

Tiia Soasepp

Harju talulapsed
Tuhala
Järve talus
T. Soasepa foto

HIUMAA

Hiiu saar on ikka alles ja naised tegutsevad seal ka

Viimane üritus, mille Naistekoda korraldas, oli mõeldud koduvalla noortele. Hiiu Maakonna terviseedendamise spetsialist Vilma Tikerpuu rääkis teismeliste tüdrukutele ja poistele murdeeaga seonduvatest probleemidest ja seksuaalsusest. Juttu ilmastisid eakohased videofilmid. Hommikupoolik oli tüdrukute, õhtupoolik poiste päralt, aga lõunane aeg oldi koos ja kuulati, mida Vilma Tikerpuul oli öelda narkomaanide kohta. Ka seda juttu ilmastisid videofilmid. Lastele meeldis väga, et kõigest räägiti avameelselt ja julgelt ning tänu sellele esitasid lapsed palju küsimusi. Sellest asjast ju kodus suurt ei räägita või räägitakse vähe ning sõber või sõbranna ei oska ka alati vastata. Lapsed loodavad, et selliseid päevi oleks rohkem. Ka korraldajad loodavad sedasama, sest on suur rõõm pakkuda just seda, mida vajatakse. Päeva eest täname Pühalepa valla-vallitsust ja KOA programmi.

Aprillis sõidab bussitais naisi suurele maale. Lähme vaatama, milline on Pirgu mõis ja mis seal tehakse. Mis edasi saab, eks seda näitab aeg. Üks on kindel – kevad on käes!

Raili Mägi

Liidrite Kool lõpetas

ETKLi juhikoolitus toimus kahepäevaste õppustena jaanuaris Sakus, veebruaris Haapsalus ja märtsis Jõgevamaal Äksis. Koolitajad olid Karin London ja Signe Messo firmast Dictum.

Meile õpetati hästi formuleeritud eesmärgi püstitamist, lausa sammhaaval läbisime teekonna eesmärgi saavutamiseni. Kuna olime võtnud lisäülesandeks kaasa aidata ETKLi arengukava koostamisel, siis tegime ajurünnaku just selles liinis.

Saime teada, kuidas teha kindlaks nii iseenda kui teiste väärtushierarhiad ja et erinevad inimesed motiveeruvad erinevalt, nende tööstiilidki on erinevad. Rünnakutega toimetulekuks on aga psühholoogid kirja pannud 10 strateegiat. Proovisime tulemuslikult erinevaid mudeleid koosolekute läbiviimisel ja arengukavade koostamisel. Teame kõik, et positiivset tagasisidet on meeldiv saada, aga me kogesime ka seda suurepäraselt tunnet, kui oleme ise kedagi tehtud töö eest kiitnud või tänanud selle eest, et ta lihtsalt meie

jaoks olemas on.

Ega meie meeskond ka õhtuti magama kiirustanud, Tallinnas saime keeglit mängida, Haapsalus käisime imeilusat õhtust väikelinna imetlemas, eriti vaimustatud olime aga viimasest õhtust Äksis. Talvi ja Aare, kaks "uue loodava telekanali "Tare" omanikke", hakkasid meie hulgast endale meeskonda valima. Kogu tegevus käis äsjaõpitud reeglite ja mudelite järgi. Oli palju väikusi, omapäraseid ideid, nalja ja naeru. Valitud meeskonna käe all ja omanike toetusel valminud teleprogramm sai kõige parem, mida viimasel ajal ükskõik millisel kanalil nähtud. Kogu tegevus sai ka videolindile võetud.

Kogesime veelkord, et oleme üks suurepärase meeskond, igati loominguine ja koostööaldis, kelle jaoks pole miski võimatu. Leidsime, et Liidrite Kool on üks vajalik ja omapärane koolitus, kus juhtimisele lähenetakse huvitava nurga alt.

Karina Kaarepere

LOODUS ON TERVISE VARAAIT

Kaheksakümnendate aastate algus viis Ida ja Rubo Kõverjalad Viljandi-
maale Moori külla Saariku talu. Kõigepealt hakkasid nad talu taastama.
Mitu aastat kulus hoonete, aia ja õue korrastamisele. Peagi hakkasid nad
ravimtaimi kasvatama. Aeda lisandus üha rohkem taimeliike. Algteadmised
ravimtaimedest olid saadud pedagoogi eriala kõrvalt ja kõikvõimalikud kooli-
tused lisasid tegutsemistahet. Ühendus "Kodukant Viljandimaa" andis või-
maluse käia õppereisidel Rootsis ja Taanis. Eriti pakkusid eeskju Soome
liigirikkad ürdiaiad. Ida on näinud, kuidas põhjamaades kasvavad basiilik,
iisop, salvei ja piparrohi nägusate dekoratiivtaimedena lillepeenral. Ilu ja
tervis käivad käsikäes Rootsi ürdiaedade peenardel – liivatee, meliss, estra-
gon, saialill, kurgirohi, piparmünt... Dalarna maavalitsuse spetsialist Kristiina

Danielsson juhendas ja innustas.

Suvel õitseb Ida peenardel kortsleht, mida vajab meie süda. Hariliku mailase
helesinised nelja kroonlehega õied sinavad metsaveerel ja ootavad, et ravida
meie ihu ja hinge. Kõigile on kättesaadavad mustsõstra lehed, võilill ja
nurmenukk. Ida soovib: tehke nendest teed, veel parem, sööge kevadel
supilusikatäis nende peenestatud lehti. See puhastab verd ja elu edeneb
paremini. Ida räägib, et Austria taimetundja ja ravitseja Maria Trebek kiidab eriti
nõgest. Nõges puhastab verd, ergutab ainevahetust, ravib maksa- ja
sapihaigusi, aga nagu ikka – temaga ei tohi liialdada.

Inimesed on praeguses üleminekuajast närvilised, tervis ei pea vastu. Pro-
viisor Kaljo Mandre õpetuste kohaselt tuleb abi loodusest. Tema õpetusi on
järgitud juba kaua ja need on aidanud paljusid.

Enamus inimesi tahab terve olla ja elamisest rõõmu tunda. Ida ütleb: "Võtke
loodus ja kodumaal kasvavad taimed abiks ja te elate hästi."

Lea Saareoks

LÜHIUUDISED

EMÜ juhatus ja koolitajad õppisid

ja pidasid plaani 12. ja 13. veebruaril Haapsalus. Teemad olid: tööturu olu-
kord, perspektiivid ja ümberõppevõimalused; kogemused ärikoolitusest,
ettevõtluskeskuste abi ja toetus maarahvale; alternatiivmeditsiin; sooline
võrdõiguslikkus. Juhatus pidas oma koosolekut. Murelikult räägiti liikme-
maksudest, need laekuvad väga lünklikult. Juhatus on otsustanud sellele
rohkem tähelepanu pöörata.

Õhtu töi üllatusi: Andrus Veerpalu ja Jaak Mae said olümpiamedalid,
Harjumaa naised aga naerutasid kogu seltskonda väikese näidendiga
"Aime ja Mihkli võrdsed õigused".

Tiia Soasepp

Reet Valing
lektorina
on naiste hulgas
populaarne.
T. Soasepa foto

Järjekordne

maaelu arengut puudutav ümarlaud

toimus põllumajandusministeeriumis 05. märtsil. Osalesid "Eesti 4H",
"Kodukant" ja meie ühendus. S. Tamkõrv rääkis praktikatoetustest ja

põllumajanduslikku ettevalmistust mitteomavate põllumajandustootjate
täienduskoolituse kavast. SAPARDi 6. meetme hetkeseisu tutvustas
R. Saluveer. Kõik osalejad tutvustasid oma organisatsioonide tegevust.
Kõlama jäi soov teha rohkem ja paremini, aga takistuseks on vähene raha,
sel aastal eriti. Esimest korda jättis haridusministeerium tegevustoe-
tusest ilma maanoorte organisatsiooni "Eesti 4 H". Seda tuleb võtta kui
õpetlikku ja hoiatavat näidet riigi üha vähenevast huvist kolmanda sektori
kaasamiseks riigi juhtimisse.

Tiiu Soans

Loodi Harjumaa Naisliit

Selle aasta jaanuaris asutati Harjumaa Naisliit, mille eesmärgiks on hoida
emakeelt ja isamaad, säilitada eestlaste rahvuslik ühtsus, rahvuslike
ideaalide järjepidevus ja demokraatia areng Eestis. Harjumaa Naisliidu
ülesanneteks on kasvatada inimestes inimlikkust, ausust ja sallivust ning
selgitada soolise võrdõiguslikkuse vajadust. Harjumaa Naisliidu tegevus
toetab võrdõiguslikkust peres, tähtsustab vastutuse kandmist oma
vanemate ja laste eest, väärtustab haridust ja soodustab oma piirkonna
lastele ja noortele paremate elutingimuste loomist.

Harjumaa Naisliit toetab ka naiste poliitilist aktiivsust, osaleb naiste
koostöövõrgustiku arendamisel, teeb koostööd teiste naisorganisatsioonidega
Eestis ja välismaal. Kavas on osaleda piirkondlikel, rahvusvahelisel
ja maailma konverentsidel, luua sidemeid osavõtuks koolitusprog-
rammides. Juba käesoleva aasta mais on kavas külastada kolleegide Lätis.
Tahame osaleda koos teiste Harjumaa naisühendustega suvepäevadel,
et valmistuda eelseisvaks Eesti Naiskonkressiks.

Harjumaa Naisliit ühendab arste, teadlasi, pedagooge, raamatupidajaid ja
teisi oma ala asjatundjaid, kes on nõus ka oma kogemusi jagama.

Möödunud tosina aasta jooksul on Eesti Naisliidu ettevõtmised andnud oma
panuse Eesti seadusloomes ja demokraatia arengus. Eesti Naisliit on
kutsunud üles looma naisorganisatsioone, kuulutanud välja Aasta Ema
ja Aasta Isa konkursi, liitnud koostööle piirkondlikke naisliite ja -seltse
üle maa.

Leili Utno

Harjumaa Naisliidu esinaine
Postkast 5322
13513 Tallinn

Reisikiri

Sinine kuld

70 % maakerast on kaetud veega, aga ainult 2,6% sellest on magevesi.

Vesi on kullast väärtuslikum. Veeta pole elu. Saksamaal Nordrhein-Westfaleni Liidumaa Ruhri tööstuspiirkonnas Oberhausenis on üks endine gaasihoidla, suur 117,5 m kõrge silindrikujuline hoone, mida nüüd kasutatakse näitusehoonena nimega Gasometer ja on Euroopa suurim selletaoline. Mul oli võimalus seal külastada näitust "Sinine kuld". Nordrhein-Westfalen on kõige tihedamini asustatud Saksa Liidumaa, seal elab 18 miljonit inimest. 2 suurt jõge, Ruhr ja Rhein oma kanalitega annavad vett inimestele, söekaevandustele, jõujaamadele, koksi- ja keemiatehastele ning rauamaagitööstusele. Loomulikult on seal probleeme puhta veega ja loomulikult pannakse veemajandusse tohutult raha. Keskkonnasõbralikku inimest kasvatatakse seal maast-madalast, selle tööstuseks nägin näitusel palju klassiekskursioone, kodumajapidamises pidin õppima liigitama olmeprügi nelja erinevasse prügikasti.

Näituse alumine korrus oli kujundatud liivakõrbeks, selleks veeti hoonesse 800 t liiva. "Körbes" võis liikuda ühe vitriini juurest teise juurde, mis kõik jutustasid veest: läbilõiked vanadest kanalistsioonisüsteemidest koos vee peale tõmbamise heliga, vesi kui relv – vana veekahur demonstrantide taltsutamiseks, roiskeveest tulnud taudid, klaas, millest Goethe kodus vett jõi... Teisel korrusel oli tohtu palju ekraane, millel vaheldusid lühifilmid veest looduses ja vee kasutamisest maailmas. Sellelt korruselt sai alguse ka imeline tumedasse tähistavasse ulatuv värvivalguses sillerdav 50-meetrine koonusekujuline veeskulptuur. Rohkem kui see võimas vaatepilt jäi minu silme ette aga üks sümbol sissepääsu juures – lihtne veekraan, millest lakka-matult jooksis vett vanasse tsinkplekkpangi.

1 tilkuv veekraan raiskab kuus 150 l joogivett. 1 kulunud tihenditega vana tüüpi loputuskast raiskab kuus 800 l vett.

1 tilk mineraalõli saastab 1000 l põhjavett. Pool Eesti joogiveest on ebakvaliteetne.

Üks tallipidu Saksamaal

Tallimees Hans, tegelikult hobusetalli omanik Hans sai 60 aastaseks. Tema talli üürib 70 inimest, igakuks maksab Hansule 205 eurot kuus oma hobuse pidamise eest: tall, sööt, loomaarst jne. Kõik üürikud ei ole hobuseomanikud, nad käivad niisama ratsutamas, aitavad võistlusi korraldada, võtavad osa klubiõhtutest – hobune on nende hobi. Pidud 300 küllalisega peeti ratsatallis. Maneeži liiv oli kõvasti kinni tallatud, elektrijuhtmed liiva all peidus. Elektrit oli vaja õlletelki klaaside pesemiseks, kohvi-koogi- ja veinimajakesse, improviseeritud lavale ja sooja toidu letti. Kohale oli toodud kokkupandavad lauad ja pingid.

Saksamaa metsades on palju pööki, see siin on õige vana

T. Soasepa foto

Lehm, mullikas ja vasikas – kingitused Hansule sünnipäevaks

Kangajupid ja võrgud seintel ning suur telgiriie laes muutsid ruumi õdusamaks, suured puhurid puhusid sooja õhku. Kogu seda kaadervärki saab laenutada ja sakslased teevad tihti nn küünipidusid. Kas meil Eestis on ettevõtet, kust kõike vajalikku küünipeoks laenutada saaks? Meie (onutütar, tema mees ja mina) läksime peole juba enne lõunat. Peeti kõnesid, sünnipäevalaps muuseas kõige pikema, puhuti jahipusunaid, itaallasest kitarist mängis laval ja rahva hulgas. Suurt tähelepanu pöörati sünnipäevalapse perekonnale. Saksamaal hoiavad perekonnad väga kokku. Õlleklaas peos, liiguti ühe sõprade grupi juurest teise juurde, vesteldi ja naerdi. Kogu see suur seltskond on omavahel tuttav, ühe talli ümber moodustub alati suur sõpruskond. Vahepeal käidi grillipörsast, kartulipüreed ja hapukapsast söömas ja suurest juustuvallikust meelepärast maitstas. Minu onutütar oli kirjutanud pika lustaka luuletuse Hansu elukäigust ja kingitusest, mille üleandmine rõõmsat elevust tekitas. Nimelt kingiti kamba peale elusuurused lehma, mullika ja vasika kujud. Ega teisedki kingitused just väga praktilist laadi polnud, atraktiivsed küll. Mina laulsin talle laulu "Hans oli aus saunamees", tõlkisin talle aga, et "Hans oli aus tallimees". Minu käest küsiti palju Eesti elu kohta, ahhetama pani neid ilmajutt detsembrikuu külmadest ja lumest. Hans ise on muhe naljamees, heasüdamlik leskmees, kes oma tütre üksi üles kasvatas. Tema tempudest räägitakse palju. Näiteks oli tal heal järjel kanakasvatust. Ümberkaudsed elanikud ostsid aastaid temalt mune. Toit otse talust on seal väga hinnas. Kanalat pole enam ammu, Hansul sai sellest isu täis, aga inimesed käivad ikka mune ostmas. Eks Hans ostab nüüd munad supermarketist ja müüb rahumeeli edasi. Rahvas nõuab ju.

Olime peol 10 tundi! Püstjalul! Sõbralikku ja sun-dimatut olekut ei rikkunud ka külm, mis tasapisi kontidesse pugus, kuigi peolised olid jopedes-mantlites. Mõni siiski võttis külma tõrjeks õlle vahele napsu kuuma slivovitši meega. Peol oli ka palju lapsi, kes omapead lustisid ja koos kitar-

ristiga julgelt ka lauludega üles astusid. Ühis-laulmist muidu suurt polnud, ainult Hansu noore-põlvesõbrad tegid vägevast meestelaulu. Järgmisel õhtul, kui hobust talitamas käisime, pol-nud peost jälgegi. Kõik need nooremad inimesed, keda ma peol pidasin palgatud ettekandjateks ja nõudepesijateks, osutusid hoopis hobuste oma-nikeks ja harjasid usinalt oma lemmikuid.

Saksamaa maanaiste tegevusest.

Püüdsin Saksamaal olles ja hiljem koos Anely Pedaiga ETKList Saksamaalt kaasatoodud maa-naiste ajakirju sirvides selgusele jõuda, milline on Saksamaa maanaiste aastaring oma maanaiste organisatsioonis. Üldine seisukoht on: maa-piirkonnad ilma taluniketa on maapiirkond ilma näota.

Nende ja meie maanaiste organisatsiooni eesmärgid ja ülesanded kattuvad, aga meist rohkem tegelevad nad kohaliku talutoodangu propageerimisega ja otseturundusega. Näiteks motiveeritakse maanaisi rohkem vorsti tegema ja müüma, maitstvat maksavorsti lähedalasuvast talust maitseminagi, seda müüdi poes. Suurt tähelepanu pööravad nad keskkonnakaitsele, ka kogu talukeskkonna hoidmisele. Nende koduses maailmas elavad ka lepatrinud, siilid, konnad, pardid ja põrnikad. Palju tehakse ise komposti. Nad tegelevad ka heade asendajate ja abiliste leidmisega tallu ja korraldavad lustiga igasugu-seid kampaaniaid, kasvõi näiteks kodumaise "ananassi" – kaalika suuremaks söömiseks või spargli kasvatamiseks.

Saksamaal ei kuulu maanaiste ühendusse mitte ainult taluperenaised ja naised, kes elavad maal. Ühenduses võivad olla kõik, kellele maaelu ja maarahva tegemised on südamelähedased. Oluline on teha organisatsioon kättesaadavaks, nähtavaks ja arusaadavaks kõigile.

Tiia Soasepp

Teated ja reklaam

Perepäevad tulevad jälle

EMÜ selle aasta perepäevad toimuvad
13. – 14. juulil Jõgeva maakonnas Tabiveres.

Esialgne kava:

13. juulil

- 11.00 Registreerimine
- 12.00 Perepäevade avamine
- 13.00 Alustavad huvigrupid:
 - 1. Sordiaretusjaam Jõgeval
 - 2. Klaasi ja portselani maalimine Tabivere koolis
 - 3. Leivatordi "Eesti talu" meisterdamine Tabivere koolis
 - 4. Õletuba Laiusel
 - 5. Tutvumine OÜ "Same" toodanguga Tabiveres
 - 6. Elistvere loomapargi külastus
 - 7. Purjespordikeskus Saadjärve ääres: purjekad, mootorpaat, kanuud.
 - 8. Rand Tabiveres
- 19.00 Eeskava taidlejatelt.
Maakonnaühenduste etteasted (laulud, püramiidid, ...jne)
Tantsuõhtu
Puhvet

14. juulil

- 08.00 Hommikvõimlemine Hiina tervistava kunsti asjatundja juhendamisel
- 09.00 Hommikusoök
- 11.00 Kontsert - jumalateenistus Äksi kirikus, vestlusring õpetaja H. Orasega
- 13.00 Lõunasöök, pärast seda paneme asjad kokku ja sõidame Kassinurme
- 15.00 A. Liivi kalakasvatustalu külastus (10 krooni) ja ekskursioon Kassinurme Hiies

Osavõtumaks on 100 krooni täiskasvanule, kuni 12-aastastele lastele 50 krooni. See sisaldab Jõgeva Sordiaretusjaama, OÜ Same või Laiuse õletoa külastust, peoõhtut, hommikuvõimlemise juhendamist, hommiku- ja lõunasööki ning Kassinurme Hiie külastust. Muud hinnad alates kümnest kroonist. Ööbida saab koolimajas (soe vesi, 30 krooni) või telkida koolimaja juures. Osavõtust registreerimine algab 26. juunil ja kestab 03. juulini tel 07764977 – **Tiiu Sarv** või 6079215 ja 056953743 – **Tiiu Soans**.

EESTI MAANAISTE ÜHENDUS

Teaduse 1, Saku 75501, Harjumaa
tel/fax 0 604 1783, e-post etkl@online.ee

toimetuse – **Tiiu Soasepp**

Aasa 1, SAKU 75501, Harjumaa
tel 0 604 1104
fax 0 604 2499
e-post ajalehtkaja@hotmail.ee

kujundus – **Anne Kõll**

Teaduse 1, Saku 75501, Harjumaa
tel 0 604 2177

Vajate turvaalast koolitust või huvitavad teid üldturvalisuse põhitõed? Näiteks:

- Põhitõed koju tulles, kodus olles ja sealt lahkudes.
- Põhitõed tööl olles ja varguste ennetamine.
- Käitumine kuritegeliku ründe korral.
- Narkomaani äratundmine, käitumine narkomaaniga.
- Laste turvalisus.

Teid saab aidata Balti Äriturvakool Pirni 12 10617 Tallinn, tel 656 64 31.

Tegelased: vanaema, lapselapsed Aigar ja Ander

Pooleteiseaastasele Aigarile sündis vennake Ander. Mõned kuud hiljem lebab vennake Ander diivanil ja püüab käekestega diivani seljatoelt sipupükse. Ei oska veel haarata. Aigar õpetab: "Võta teise käega!"

Õpetamisest pole kasu. Aigar ulatab ise sipupüksid vennale ja ütleb: "Võta!" Heidab venna kõrvale pikali ja lisab: "Läägi juttu ka."

Külavahel jalutuskäigul. Ühes aias haugub jalgutajaid koer. Aigar sõitleb koeraga: "Äla haugu! Mehed ei haugu!"

Aigar näpib vanaema õmblusmasinat. Vanaema keelab, aga Aigar ei kuula. Vanaema tõstab häält: "Mitu korda ma pean sulle ütleva?" "Sada korda peab lääkima," lausub Aigar rahulikult.

Ander näitab lasteaias kasvatajale rõõmsalt oma käeselga ja seletab õhinal:

"Näe, mul kasvavad juba karvad, ma saan meheks!"

Kasvataja räägib õhtul sellest seigast vanaemale. Ander kuuleb seda ja riidleb solvunult kasvatajaga: "Kas sa ei tea, et kaebamine pole ilus?"

Poistega seenemetsas.

Ander: "Vanaema, anna nuga, ma tahan ussitanud seeni parandada."

Suvel Palmes. Poisid uurivad aias puuskulptuure. Herilase skulptuuri ees küsib Aigar:

"Vanaema, kas herilasel on nõi ees- või tagaotsas?"

Kõik uurivad. Tõesti ei saa aru, skulptuur oleks nagu herilane, aga kumb on esimene, kumb tagumine ots? Ander leiab vastuse kõige kiiremini: "Mõlemas otsas. Eest võtab mett ja tagant nõelab!"

Vanaema Helve

Juhatuse liikmete kontaktandmed:

NIMI	AADRESS	INDEKS	TELEFON
Tiiu Soans	Oru side, Harju mk	75103	0 607 9215, 056953743
Reet Aedla	Nurmenuku 8, Rapla	79512	048 55 203, 055 48 348
Reet Länkur	Türi-Alliku, Järva mk	72201	038 57 277 053421457
Mare Laande	Tallinn, Luise 16-9	10142	tööl) 056486902, 062 61 195
Eha Kotov	Lüllemäe, Valga mk	68101	076 79 933
Tiiu Sarv	Tabivere, Jõgeva mk	49101	077 64 977
Ülle Vene	Uus 1-27, Rõuge, Võru mk	66201	078 22 233, 052 70 830
Ille Kivistu	Pühalepa, Hiiumaa	92301	046 94 584 052 68 557
Tiiu Sommer	Pärnu, Haapsalu mnt 14-2	80030	044 33 296, 050 89 266
Liia Tähiste	Linnamäe, Lääne mk	91001	047 95 492, 050 94 207
Ludmilla Näälik	Tahula, Saaremaa	93826	045 53 330, 052 02 630
Heljo Viilip	Laada 8-58, Rakvere	44310	032 43 020
Ester Gabriel	Toila, Altküla, Ida-Viru mk	41702	033 69 615, 052 48 745
Ülle Talv	Laeva, Tartu mk	60601	073 52 238 052 81 793
Ulvi Ajalik	Jaama 69, Põlva	63308	079 92 928, 051961309